

De Groningse Vismarkt

Wat deden de lockdowns dit
jaar met horeca en retail?

NRC ging terug naar Groningen

PAGINA E2-3

Terug naar de Groningse Vismarkt

In juni bezocht *NRC* de Vismarkt in hartje Groningen om de gevolgen van de 'intelligente' lockdown op te tekenen. Op het plein is goed te zien hoe de coronacrisis de Nederlandse economie raakt. Hoe staat het er nu, eind december, voor?

Door onze redacteurs
Camil Driessen en **Joost Pijker**

Meeuwen cirkelen in de lucht. Miezerrigen slaat op de kasseien. Normaal is het in de kerstvakantie druk op de Vismarkt in hartje Groningen, maar nu is het plein nagenoeg uitgestorven. Winkeliers hebben briefjes geplakt op hun gesloten deuren. Met teksten als 'wees loyaal koop lokaal!' brengen ze alternatieve bestelwijzen voor klanten onder de aandacht.

Omdat de traiteur, slijterij, Albert Heijn, Etos en Kruidvat wél geopend zijn, is er nog een enkeling op de been. „Maar het houdt niet over, het is hartstikke stil hier”, zegt Hans Lammers terwijl hij half uit zijn wagen hangt en de omgeving inspecteert.

Lammers geeft kleur aan de Vismarkt. „Spaanse Churros”, prijkt in grote letters op zijn geel met rode bestelbus. Een banier met de Spaanse vlag steekt vijf meter in de lucht. Zo'n twaalf jaar geleden zocht Lammers (59) nieuw werk. In Parijs maakte hij kennis met de gefrituurde Spaanse deegsnack. Hij reed door naar Barcelona en klopte aan bij een filiaal van een bekende lokale churros-maker die hem alles over de snack bijbracht. Eenmaal terug bouwde hij zijn eigen mobiele churros-kraam. „Ik was de eerste in Nederland.” Groningen is zijn thuis: vijf dagen per week wisselt hij tussen de Vismarkt en de Grote Markt, iets verderop. En dus staat er ook 'Dr gait niks boovn Churros Uut Gronn' op zijn bus.

Lammers moet het hebben van het winklend publiek, van uitschieters als de Bloemenjaarmarkt, Koningsdag en van de jaarlijkse ijsbaan. Maar die zijn er dit jaar niet. „En sinds de lockdown is het echt dramatisch. Ik stond vanochtend op het punt om thuis te blijven”, vertelt hij. Het is 13.00 uur. Sinds 10.00 uur heeft Lammers twee koffie verkocht en 4 euro omgezet. „Ik sta hier nu alleen nog om de mensen die een ommetje maken een beetje licht te bieden.”

Hoe staat het ervoor?

Nadat *NRC* in juni de Vismarkt bezocht om de impact van de 'intelligente' lockdown op te tekenen, zijn we teruggekeerd om te kijken hoe het er nu voorstaat. Hoe kwamen ondernemers het jaar door? Schiet de huurbaas te hulp? Helpen de steunpakketten van de overheid?

De overheidssteun is een wassen neus

Hilde Bolks eigenaar Liatelier

De Vismarkt, in het centrum van de zesde stad van het land, geeft een goed beeld van hoe de coronacrisis de Nederlandse economie raakt. Het rechthoekige plein is omringd door uiteenlopende winkels en horeca. Aan de westzijde, in de oude Korenbeurs, zit een groot filiaal van Albert Heijn. Een zinken Mercurius, god van de handel, kijkt vanaf de nok over het plein.

Albert Heijn is een van dé 'winnaars' van de coronacrisis. Onder meer de horecasluitingen leverden de supermarktketens extra klandizie op, ook online. De winst in het tweede kwartaal van moederbedrijf Ahold Delhaize (tevens eigenaar van bol.com) verdubbelde zelfs ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. In november verhoogde het concern, opnieuw, zijn winstverwachting voor 2020.

De noordkant van de Vismarkt bestaat vooral uit moderne panden, met ketens als Etos en Xenos. Lammers' churros-wagen staat er op de stoep. De zuidkant met zijn oude, statige panden is gevarieerder en herbergt bijvoorbeeld kledingwinkel YAYA, sushi-restaurant Yasumi en een gehoorapparatenzaak.

Ook de kleurrijke sieradenwinkel Liatelier is er gevestigd. Namaste, staat op de gesloten glazen deur, samen met een bericht aan de „lieve klanten & leveranciers” over hoe en wat nu de winkel dicht is.

„Net als veel collega-ondernemers zijn wij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat heel hard aan het werk voor een kleine omzetredding”, vertelt eigenaar Hilde Bolks. Sinds premier Rutte ruim twee weken geleden een 'harde' lockdown aankondigde, is de omzet bij Liatelier met zo'n 90 procent gedaald. En dat terwijl de weken rond Kerst normaal de beste weken van het jaar zijn.

Liatelier verkoopt veel unieke sieraden die in een webshop niet tot hun recht komen. Mede daarom introduceerde de winkel videobellen: Liatelier-medewerkers lopen dan

De Vismarkt is een A-locatie voor winkeliers en horeca, maar dat betekent ook hoge huurprijzen. „Als je een maand niks binnenkrijgt, sta je meteen dik in de min.”

FOTO: KEES VAN DE VEEN

met een mobiele telefoon door de winkel en kunnen een sieraad vanuit alle hoeken laten zien. Het sieraad kan vervolgens bezorgd worden.

Voor Bolks was 2020 een onvoorspelbaar jaar met een wisselende omzet. Trouwringen werden bijvoorbeeld helemaal niet verkocht. Maar daar staat tegenover dat in de zomer mensen die niet op vakantie gingen, zichzelf wel met een mooi sieraad gingen verwennen.

Toch is het saldo onderaan de streep negatief. Bij Liatelier werken acht parttimers en de huur is hoog. „Wij hebben forse maandlasten. Als je een maand niks binnenkrijgt, sta je meteen dik in de min.” Bolks prijst haar verhuurder die zich coulant opstelde. Rond de eerste lockdown schold hij een maand huur kwijt. En voor november en december kreeg ze een derde korting.

Ze geeft ook hoog op over de warmte die corona naar voren brengt: de medewerker die minder gaat werken, zodat haar personeelslasten lager worden, klanten die lieve kaartjes sturen, de bezorgdienst die met college-ondernemers is opgezet.

De overheidssteun vindt Bolks een wassen neus. „Het kabinet heeft het over steunpakketten voor de retail, maar er wordt niet bijgezegd dat die heel ongunstig uitpakken.”

Via de regeling Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) kunnen ondernemers vanaf 30 procent omzetverlies 50 procent van hun vaste lasten gecompenseerd krijgen. Dat loopt op tot 70 procent compensatie als alle omzet wegvalt. Maar omdat de regeling kijkt naar het totale resultaat van het vierde kwartaal (oktober, november en december) valt de regeling negatief uit voor ondernemers die nu van 15 december tot en met 19 januari dicht

moeten. De sluitingsperiode wordt in tweeën geknipt en de steunaanspraak uitgesmeerd over het vierde kwartaal en eerste kwartaal van 2021. Bolks: „Daardoor hebben wij geen recht op steun en dat is heel zuur.”

Avondwinkel weg

Om bedrijven en personeel tijdens de coronacrisis te hulp te schieten, trok de overheid tientallen miljarden uit, onder meer via loonsteunregeling NOW en de TVL. Banken schorpten tot oktober aflossingen van leningen op en de Belastingdienst verleende uitstel van betaling. Als gevolg daarvan steeg de werkloosheid maar licht en ligt het aantal faillissementen op het laagste punt in jaren. Desondanks worden ondernemers enorm hard getroffen, de horeca voorop. Cafés en restaurants waren dicht van half maart tot 1 juni en vanaf half oktober.

„Het is dramatisch”, zegt Wei Deng. Ze is eigenaar van sushi-restaurant Yasumi dat in een statig pand aan de Vismarkt gevestigd is. „Het is niet bedoeld als locatie voor afhaken en bezorgen.” Yasumi bezorgt wel, maar „bijna iedereen is sushi gaan bezorgen”, zegt Wei, zelfs cafetaria's en hotels. De omzet is nu ongeveer 10 of 15 procent van wat die 'normaal' is.

Ze wijst erop dat het betalingsuitstel van de Belastingdienst „niet gratis” is en dat overheidssteun zoals de NOW-regeling (die maximaal 90 procent van de loonsom vergoedt) maar beperkt helpt, omdat ondernemers alsnog veel zelf moeten bijleggen. „Twee weken verlies draaien is oké. Zelfs twee maanden is oké, maar het is nu al een half jaar zo. We hadden een spaarrekening en die is nu bijna leeg. Dit is echt heel heftig.”

Bijna honderd meter verderop hangt een poster 'Te Huur' op een

verlaten winkel. Het logo van Stadler, de oude huurder, is nog zichtbaar. Avondwinkel Stadler Day & Night verdween in augustus. Eigenaar Sarchan Beijlerbeijli kon het vanwege corona niet meer bolwerken, vertelt hij. „Ik was helemaal niet van plan om te vertrekken.” De winkel was vooral afhankelijk van uitgaanspubliek, evenementen en toerisme. „En alle drie vielen die in één klap weg.” Beijlerbeijli kon de huur op de A-locatie waar hij in 2018 introk niet meer betalen.

Slechter dan dit kun je niet starten

Patrick Draijer mede-eigenaar YAYA

Hij prijst zijn huurbaas die instemde met ontbinding van het huurcontract dat tot 2023 doorliep. En hij looft de „meewerkende opstelling” van de gemeente die toestond dat hij zijn avondwinkelvergunning meenam. Stadler bestaat namelijk nog steeds: 1,3 kilometer verderop, aan de rand van het Noorderplantsoen. Zijn klantenkring bestaat nu uit omwonenden. „Het gaat naar omstandigheden goed”, zegt Beijlerbeijli. „Dit is een strategisch goede locatie omdat er geen andere avondwinkels in de buurt zijn.”

Naast het pand dat Beijlerbeijli achterliet zit Bulten Vastgoed. Wim Bulten is een grote particuliere vastgoedondernemer die meer dan honderd panden in Groningen bezit, waaronder acht winkelpanden (met de bovengenoemde woningen) aan de Vismarkt.

Als verhuurder beleefde hij de co-

ronacrisis van de andere kant. Terwijl sommige huurders de huur niet konden betalen, liepen zijn financiële verplichtingen gewoon door. Al zegt de vastgoedondernemer zelf niet in de problemen te zijn gekomen. „Wij hebben het motto van een boer: niet alle eieren onder één kip leggen”, zo verwijst hij met een dik Gronings accent naar zijn gemengde vastgoedportefeuille.

'Rotverhalen'

Van huurders hoorde hij „rotverhalen”, bijvoorbeeld van familiebedrijven die met hun hele hebben en houwen in de zaak zitten. „Dan zie je het aan hun ogen als het slecht gaat. Met die mensen ga je om de tafel zitten om eruit te komen”. Hoe hij met zulke probleemgevallen omgaat, vertelt Bulten niet in detail. Hij spreekt over „maatwerk” waarbij bijvoorbeeld de huur wordt uitgesmeerd over een periode in de toekomst.

Bulten zegt met zo'n 5 procent van de huurders afspraken over zo'n 'maatwerkoplossing' te hebben gemaakt. Ook werd een aantal huurcontracten ontbonden. „Wij hebben aan het begin van de coronacrisis tegen iedereen gezegd: wat er ook gebeurt, we zien elkaar niet voor de rechter.”

Terugkijkend valt de schade hem al met al mee. Een aantal huurders draaide een erg goede zomer en wist zo weer in te lopen op de huurachterstand. Er was ook een groep die enorm „geplust” heeft, zoals de bezorghoreca. Tot zijn verbazing kwamen er verspreid over Groningen de afgelopen twee maanden zelfs ruim tien nieuwe huurders bij, waaronder een wijnhandel, een broodjeszaak, een fysiotherapie-praktijk en twee fietswinkels. „Dat ging heel makkelijk. Daar

schrokken wij eigenlijk wel van.”

Nieuw aan de Vismarkt is YAYA, dat in april de deuren opende in een monumentaal stadspaleis met een klokgevel uit 1723. „Slechter dan dit kun je niet starten”, vertelt mede-eigenaar Patrick Draijer. Hij is van de relativering met een kwinkslag: elke dag dat YAYA wél open was, werd er „geplust” ten opzichte van 2019, toen de winkel nog niet bestond.

Sinds 1992 heeft YAYA 26 winkels in zes Europese landen. Tegelijkertijd is Draijers bedrijf groothandel van de ongeveer tweeduizend andere winkels met Yaya-kleding in de rekken. „Wij zijn darwinisten. Misschien niet de slimste of de sterkste, maar wel adaptief”, zegt hij.

YAYA kreeg in 2020 „een dikke tik”, maar staat nog steeds overeind. Het was onder meer de kunst om de stroom orders voor de groothandel op peil te houden. In de retail bestellen mensen namelijk maanden vooruit. Zakelijke klanten probeerde Draijer te overtuigen om ondanks de onzekerheid van corona gedoseerd vooruit te bestellen. „Als je niks inkoop, kun je straks ook niks verkopen.”

Met 2021 voor de deur leven de ondernemers aan de Vismarkt tussen hoop en vrees. Het vaccin biedt perspectief, maar tegelijkertijd vallen de besmettingscijfers erg tegen.

Churros-verkoper Lammers wil het zo zonnig mogelijk bekijken. Nieuwjaarsdag is in Spanje traditioneel een belangrijk 'churros-dag' en Lammers hoopt op 1 januari - zonder concurrentie van olieballen - het nieuwe jaar goed in te leiden. Toch is hij ook bezorgd. „Ik blijf positief en hoop dat ik me de komende tijd staande kan houden. Maar wie zegt dat de lockdown op 19 januari echt voorbij is?”

De Groningse Vismarkt is normaal gesproken een drukke plek, nu is er slechts een enkeling op de been.

FOTO: KEES VAN DE VEEN